

Forvaltningsplan for Auesøya landskapsvernområde

Grimstad kommune – Aust-Agder fylke

Fylkesmannen i Aust-Agder
Miljøvernavdelingen

Oktober 2009

FORORD

Auesøya landskapsvernområde i Grimstad kommune ble vernet ved regjeringens resolusjon av 8. november 1984. For å avstemme vernegrensene mot Rivingen naturreservat (sjøfugl) lengst i sør-øst, ble vernekartet og verneforskriften for Auesøya revidert av Direktoratet for naturforvaltning 13. oktober 2005.

Det ble utarbeidet og godkjent en skjøtselsplan for Auesøya landskapsvernområde allerede i oktober 1985 med gyldighet fram til 1995 (Svalestad 1985). Foreliggende forvaltningsplan bygger på den gamle skjøtselsplanen, men omfatter et videre spekter av temaer og er derfor oppgradert til forvaltningsplan. Forvaltningsplanen gis en varighet på 10 år, eller inntil den blir avløst av en oppdatert versjon.

Bakgrunnen for at det var nødvendig med en rullering av skjøtselsplanen fra 1985, var en del forespørsler og diskusjoner rundt ulike temaer på Auesøya gjennom de senere år. I 2003 ble det derfor opprettet en referansegruppe bestående av; Ove Bach fra Grimstad kommune, Per Roger Lauritzen fra Den Norske Turistforenings (DNT) funksjonærforening, Emil Lund fra Henrik Lundhs Venner og Karin Guttormsen og Arild Pfaff fra Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernavdelingen. Da det ikke var kapasitet i miljøvernavdelingen til å prioritere arbeidet med å oppgradere skjøtselsplanen til forvaltningsplan, ble firmaet Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser engasjert for arbeidet i 2004.

Referansegruppa gikk igjennom og bearbeidet forvaltningsplanen før den ble sendt på høring i tidsrommet 16.10.-1.12.2006. Kunngjøring om høringen ble tatt inn i Agderposten 16.10.06 og Grimstad Adressetidene 17.10.06. I alt seks høringsuttalelser ble mottatt, hvorav en fra offentlige instanser, tre fra interesseorganisasjoner og to fra private.

Oppsummering av høringen og ferdigstilling av forvaltningsplanen er utført av Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser i 2009. Hos Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernavdelingen har Arild Pfaff og Karin Guttormsen hatt ansvar for oppfølgingen, med førstnevnte som hovedansvarlig frem til 31.12.2006. Fiskeforvalter Dag Matzow har bidradd med faglig innspill. Øyvind Fredriksson har arbeidet med kart og layout i sluttfasen.

Fylkesmannen takker følgende som har bidradd til planens innhold: Torfinn Evensen og Egil Hurum fra Den Norske Turistforening, Per Arvid Åsen fra Agder Naturmuseum og Botanisk hage, botaniker Ellen Svalheim, kvartærgeolog Ivar Johan Jansen, kulturvernrådgiver i Aust-Agder fylkeskommune Frank Allan Juhl og sauebonde Einar Blix, Lillesand. Ove Bach har bidradd med verdifull informasjon.

Fylkesmannen takker Ole Kristian Spikkeland for godt arbeid og referansegruppa for nyttig bistand i arbeidsprosessen.

Forvaltningsplanen for Auesøya landskapsvernområde er godkjent av Fylkesmannen i Aust-Agder 20 oktober 2009.

Reidar Malm
fylkesmiljøvernssjef

Innhold

	Side
Forord	2
Sammendrag	5
1. Innledning	10
1.1. Bakgrunn	10
1.2. Mål	11
2. Generell beskrivelse og status	12
2.1. Verneformål	12
2.2. Beliggenhet	12
2.3. Geologi, løsmasser og topografi	14
2.4. Klima og vegetasjon	15
2.5. Dyrelivet	17
2.6. Kulturminner og kulturlandskap	19
2.7. Dagens bruk av Auesøya landskapsvernområde	21
3. Retningslinjer for bruk og bevaring av området	23
3.1. Kulturminner og kulturlandskap	23
3.2. Friluftsliv og rekreasjon	25
3.3. Informasjon	26
4. Skjøtsel og tiltak	27
4.1. Gjennomførte skjøtselstiltak	27
4.2. Skjøtsel av kulturlandskapet	27
4.3. Tiltak på bnr. 1 og 2	29
4.4. Tilrettelegging for friluftsliv	32
5. Forvaltningsmyndighet, saksbehandling og oppsyn	36
5.1. Forvaltningsmyndighet	36
5.2. Saksbehandling av saker innenfor Auesøya landskapsvernområde	36
5.3. Oppsyn	37
5.4. Økonomi	37
6. Referanser	39

Vedlegg

1. Kart over Auesøya landskapsvernområde
2. Forskrift om vern for Auesøya landskapsvernområde med tilhørende plante- og dyrelivsfredning

Forside:

Flyfoto fra Vestre Bjørkesund og bukta vest for Brudebenken (foto: Naturbasen). Informasjonstavle og øvrige oversiktsbilder (fotos: Ove Bach). Makrellterne, fjærekoll og saltsiv (fotos: Ole Kristian Spikkeland).

Øvrige fotos:

Alle fotos er tatt av Ove Bach, med mindre annet er nevnt.

Den sørøstlige delen av Auesøya ble vernet som landskapsvernområde i 1984 etter ønske fra den tidligere eieren, **Henrik Lundh** (7.1.1905 - 9.1.1985), som overdro eiendommen til Grimstad kommune.

Henrik Lundh satte klare betingelser for den framtidige forvaltningen av Auesøya i gavebrevet til Grimstad kommune, datert november 1983, bl.a.:

- "Grimstad kommune skal behandle eiendommene som landskapsvernet og aktivt påse at så skjer" (avtalens pkt. 2).
- "Natur og terreng skal søkes bevart uendret og uberørt" (avtalens pkt. 8).
- "Skjøtselsplan forutsettes utarbeidet i forbindelse med landskapsvernet" (avtalens pkt. 11).

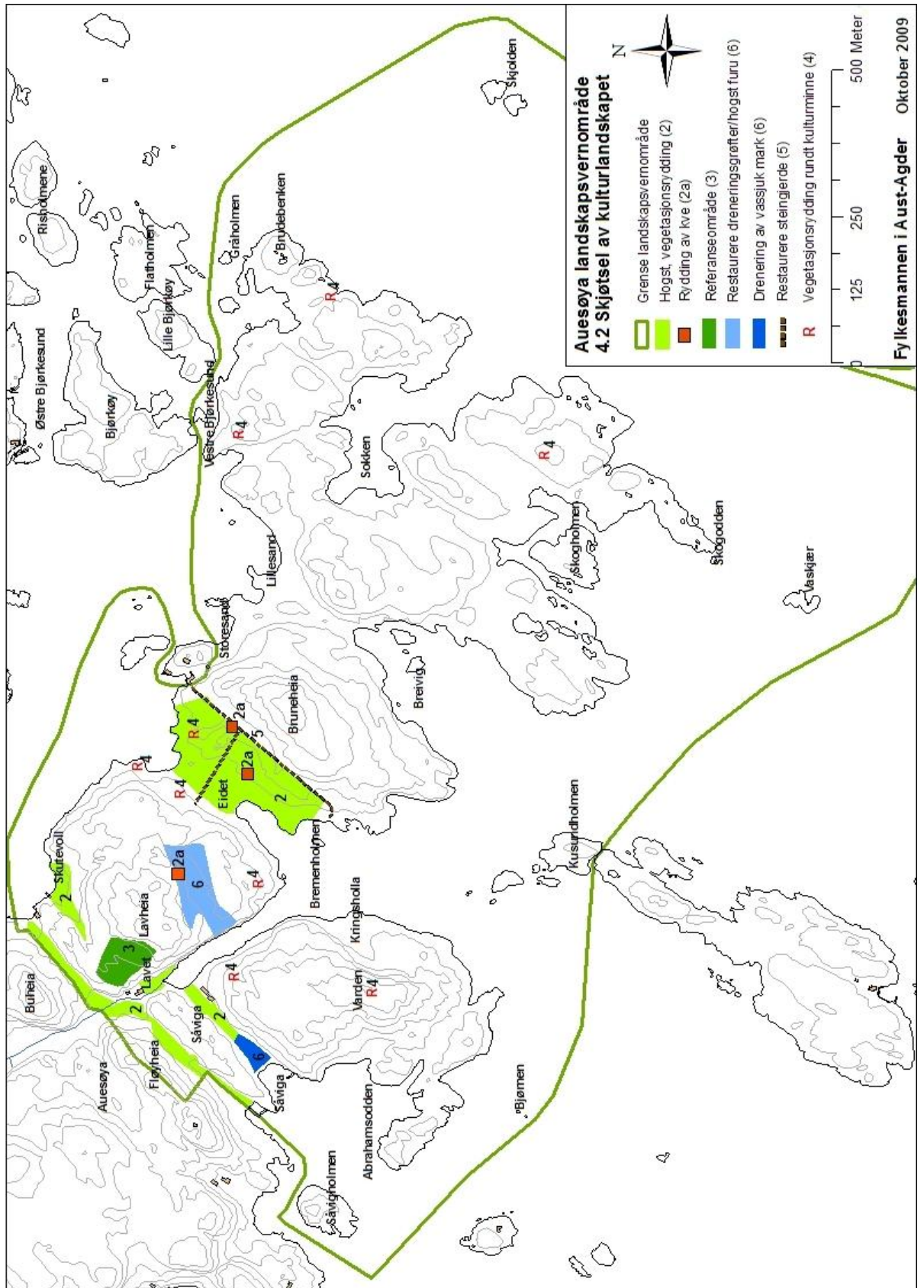
Disse forutsetningene ble nedfelt i vernebestemmelsene for landskapsvernområdet i 1984 (jf. vedlegg 2) og inngår i grunnlaget for forvaltningsplanen.

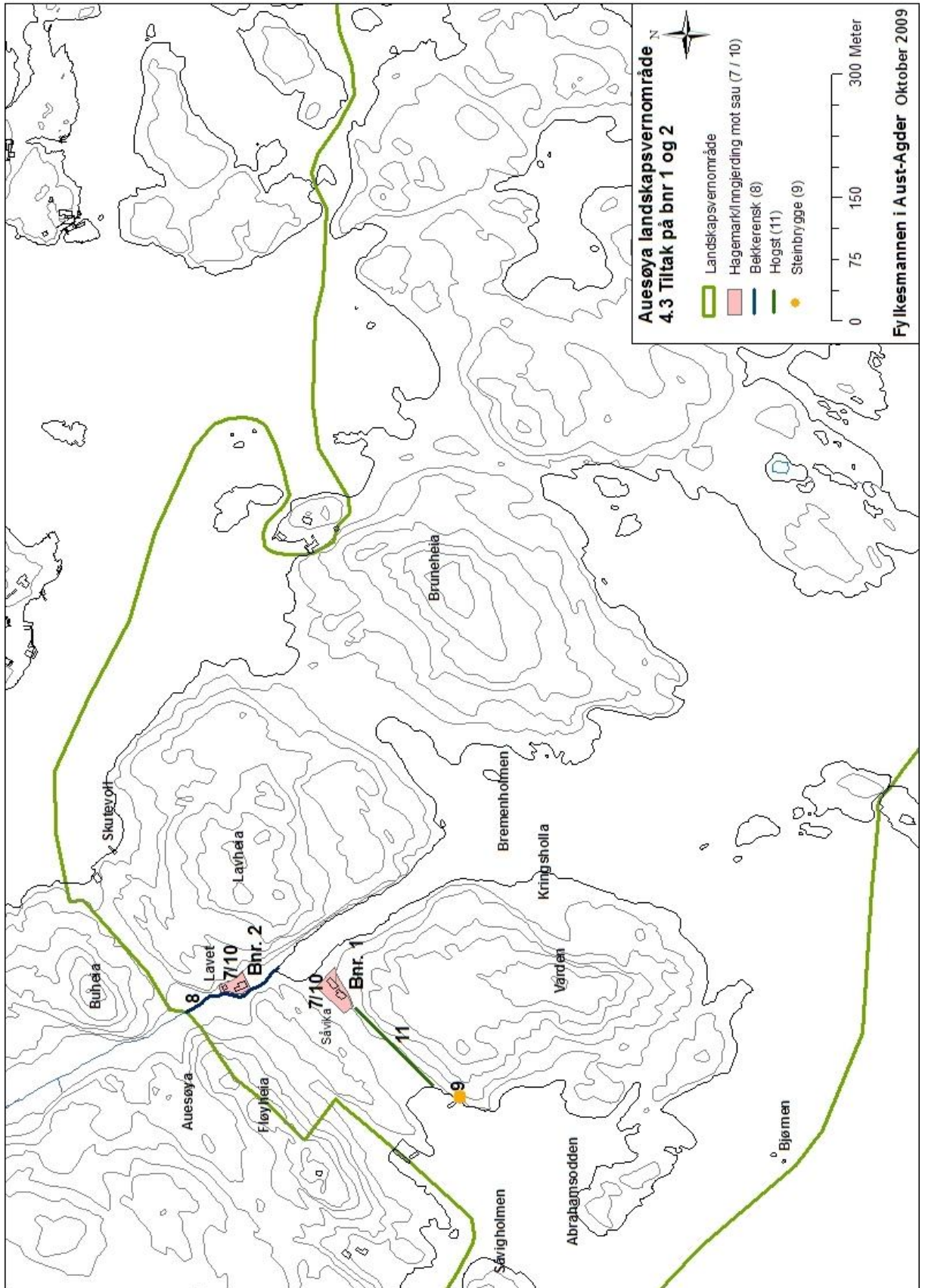
SAMMENDRAG

Oversikt over planlagte forvaltningstiltak i Auesøya landskapsvernområde i planperioden 2009-2018. Alle tiltakene er kartfestet med unntak av nr. 1, 14 og 18 som gjelder for hele landskapsvernområdet. Forkortelser: Fm–fylkesmannens miljøvernavdeling; Gk–Grimstad kommune.

Nr.	Tidspunkt	Tiltak	Område	Tidsbehov	Aktører
4.2. Skjøtsel av kulturlandskapet					
1	Årlig	4.2.1. Beiting	Hele	-	Gk
2	Årlig	4.2.2. Hogst / rydding av vegetasjon	Se Fig. 1	4 dagsverk	Gk / DNTs funksjonærforening / Henrik Lundhs Venner
2a	2010	4.2.2. Rydding av kve på nordsiden av Lavheia	Se Fig. 1	1 dagsverk	Gk
3	-	4.2.3. Referanseområde – gjengroing av gammelt kulturlandskap	Se Fig. 1	-	Gk
4	2011	4.2.4. Rydding av skog / høyere vegetasjon rundt gamle gravminner	Se Fig. 1	4 dagsverk	Gk
5	2012	4.2.5. Restaurering av steingjerder	Se Fig. 1	10 dagsverk	Gk
6	2011	4.2.6. Restaurering av dreneringsgrøfter	Se Fig. 1	4 dagsverk	Gk
4.3. Tiltak på bnr. 1 og 2					
7	2010	4.3.1. Inngjerding mot sau	Se Fig. 2	4 dagsverk	Gk
8	2010	4.3.2. Bekkerensking	Se Fig. 2	2 dagsverk	Gk
9	-	4.3.3. Steinbrygge i Såviga	Se Fig. 2	Dugnad	DNTs funksjonærforening
10	Årlig	4.3.4. Skjøtsel av frukttrær, påskeliljer og hagemark	Se Fig. 2	Dugnad	DNTs funksjonærforening / Henrik Lundhs Venner
11	2010 – 2011	4.3.5. Hogst	Se Fig. 2	2 dagsverk	Gk / DNTs funksjonærforening / Henrik Lundhs Venner
4.4. Tilrettelegging for friluftsliv					
12	2011 – 2012	4.4.1. Tilrettelegging av nye områder	Se Fig. 3	15 dagsverk	Gk
13, 19	2011	4.4.2. Stiomlegginger	Se Fig. 3	2 dagsverk	Gk
14, 24	Årlig	4.4.3. Renovasjon	Hele, fig 4	30 dagsverk	Skjærgårdstjenesten
15	2012-2018	4.4.4. Toaletter	Se Fig. 3	4 dagsverk	Skjærgårdstjenesten
16	2012	4.4.5. Grillplasser	Se Fig. 3	1 dagsverk	Skjærgårdstjenesten
17	2010	4.4.6. Informasjonsplakater (infoskilt)	Se Fig. 3	-	Fm / Gk
18	2010	4.4.7. Informasjonsbrosjyre	-	-	Fm / Gk
20-22	Årlig	4.4.8. Natur- og kulturstier	Se Fig. 4	2 dagsverk	Gk
23	2011	4.4.8. Infoposter	Se Fig. 4	2 dagsverk	Fm / Gk

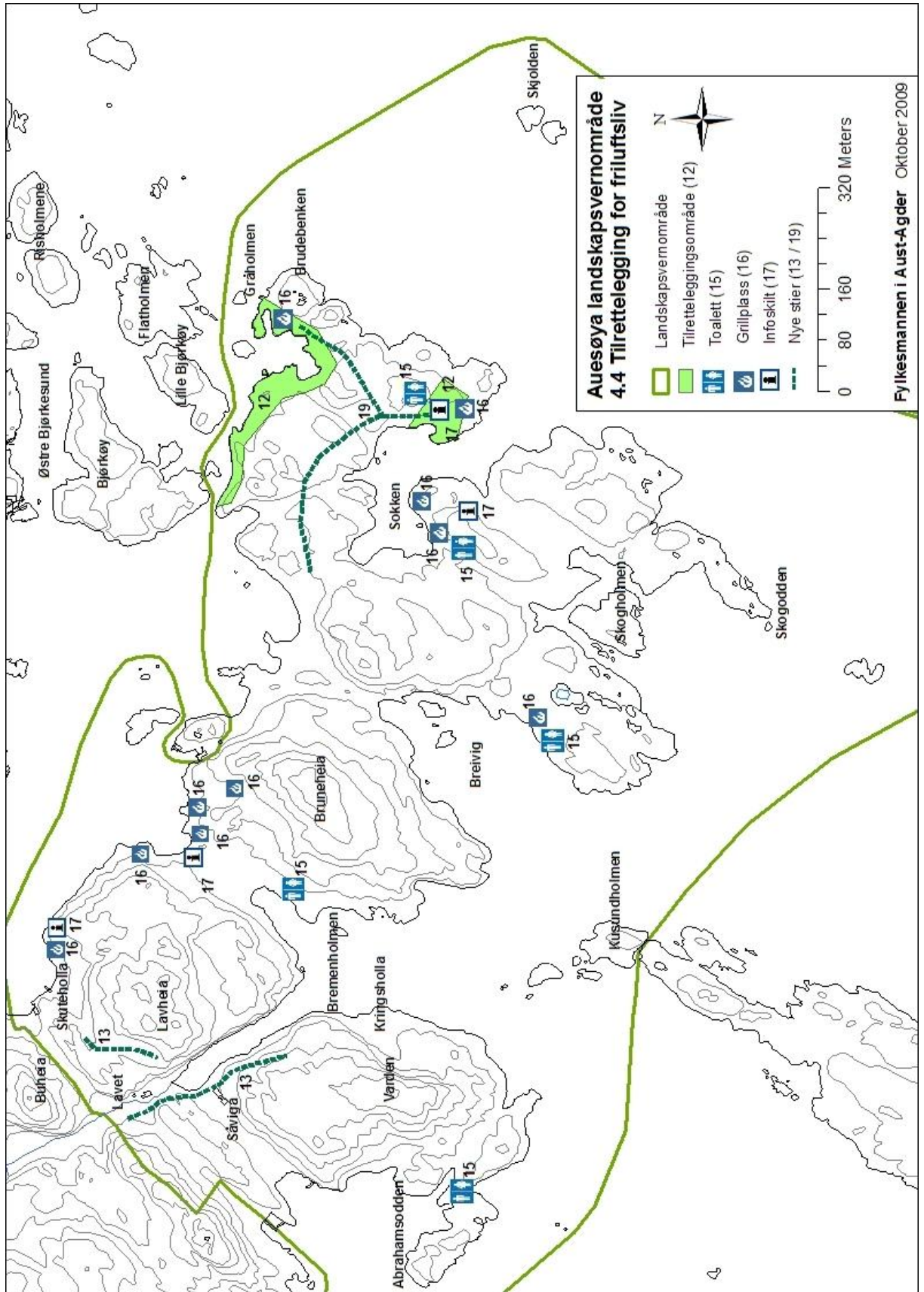

Figur 1. Kart som viser skjøtsel av kulturlandskapet innenfor Auesøya landskapsvernområde i Grimstad kommune.

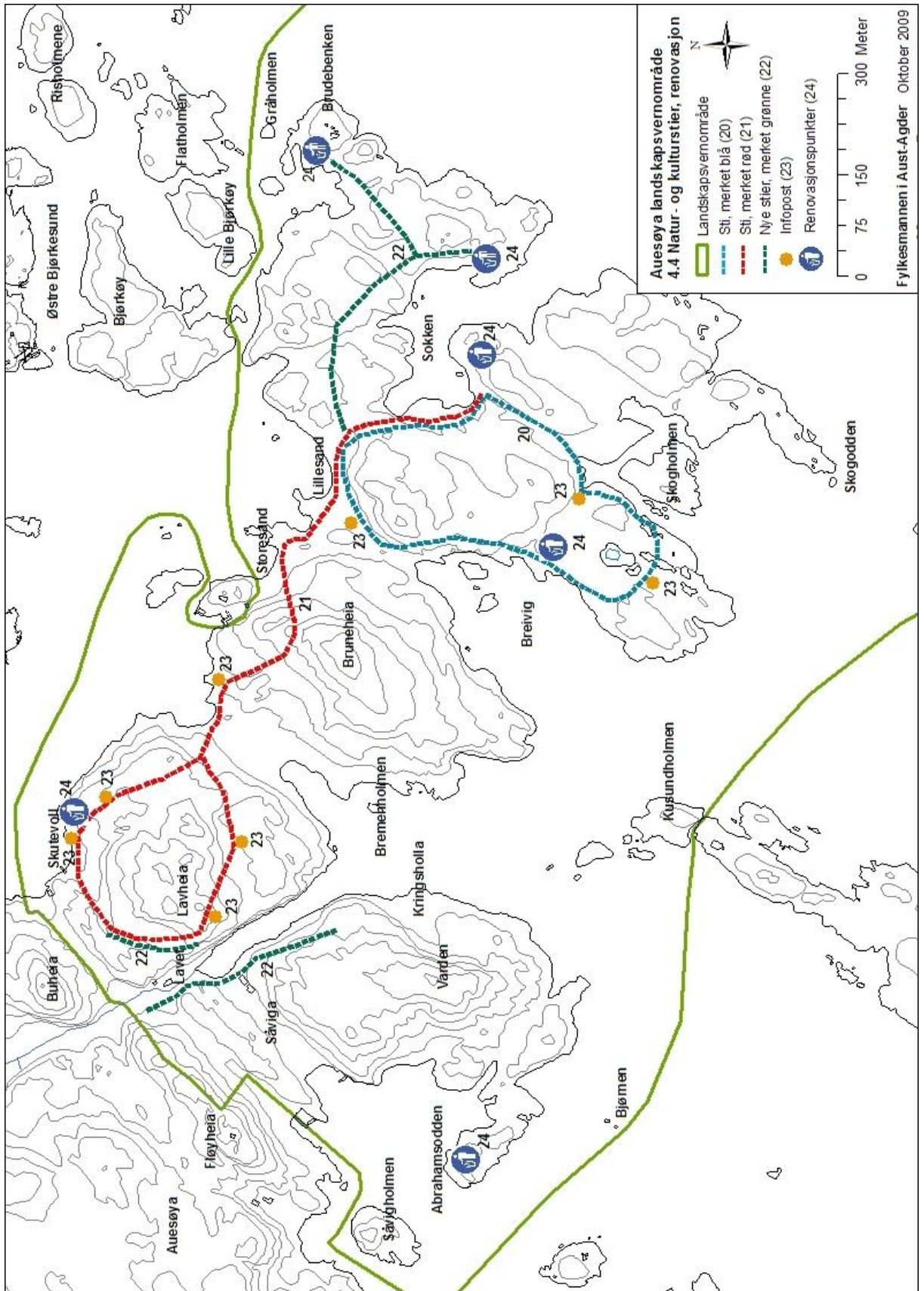
Figur 2. Kart som viser tiltak rundt bnr. 1 og 2 i Auesøya landskapsvernområde i Grimstad kommune.

Figur 3. Kart som viser tilrettelegging for friluftsliv innenfor Auesøya landskapsvernområde i Grimstad kommune.

Figur 4. Kart som viser natur- og kulturstier (20, 21) samt renovasjonspunkter (24) i Auesøya landskapsvernområde. Grønne stier (22) tilsvarer punkt 13 og 19 fra figur 3. Informasjonsposter med blant annet fakta om natur og kultur i landskapsvernområde er markert med oransje prikk.

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

Auesøya landskapsvernområde ble vernet i medhold av naturvernloven ved regjeringens resolusjon av 8. november 1984 som landskapsvernområde med plante- og dyrelivsfredning. For å avstemme vernegrensene mot Rivingen naturreservat (sjøfugl) lengst i sørøst, ble vernekartet og verneforskriftene for Auesøya revidert av Direktoratet for naturforvaltning (DN) 13. oktober 2005, jf. vedlegg 1 og 2. Vernet areal utgjør ca. 1 914* da, herav 725* da landareal. Området ligger vest i Grimstad kommune i Aust-Agder fylke. Fylkesmannen i Aust-Agder er forvaltningsmyndighet.

*) Iffg. nye digitale beregningsmetoder

Verneområdet omfatter følgende eiendommer: Gnr./bnr. 156/5 og 157/1, 2 og 4 i Grimstad kommune. Grimstad kommune er grunneier, men det er funksjonærforeningen til Den Norske Turistforening (DNT) som disponerer bnr. 1 på til sammen ca. 50-60 da gjennom en evigvarende fri bruksrett til grunnen og husene. Til grunnen og husene på bnr. 2 har Henrik Lundhs Venner og deres barn fri bruksrett fram til år 2050. Etter 2050 går bruksretten til DNTs funksjonærforening.

De to ovenfornevnte småbrukene, bnr. 1 og 2, utnyttes i dag til rekreasjonsformål. For øvrig knytter det seg betydelige friluftslivsinteresser til store deler av Auesøya.

Verneformål, jf. Punkt III i verneforskriften:

”Formålet med vernet er å bevare en typisk sørlandsøy med et vakkert natur- og kulturlandskap og tilhørende plante- og dyreliv.”

Bevaring av disse kvalitetene forutsetter en balansegang mellom vern og ulike typer bruk. På en del steder vil det være nødvendig å gå inn med skjøtselstiltak for å fremme verneformålet. De mange ulike brukerinteressene i landskapsvernområdet er bakgrunnen for at verneforskriften åpner for at det *kan* utarbeides en forvaltningsplan:

Forvaltningsplan, jf. Punkt VII i verneforskriften:

”Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med verneformålet. Det kan utarbeides skjøtelsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene.”

Det ble utarbeidet og godkjent en skjøtelsplan for Auesøya landskapsvernområde allerede i oktober 1985 med gyldighet fram til 1995 (Svalestad 1985). Foreliggende forvaltningsplan er således en revidert, omarbeidet og utvidet utgave av den tidligere skjøtelsplanen.

Forvaltningsplanen inneholder en generell beskrivelse av landskapsvernområdet, (**Kap. 2**). Planen tar opp generelle retningslinjer for bruken av Auesøya, (**Kap. 3**), beskriver tiltak som skal, bør eller kan gjennomføres innenfor landskapsvernområdet, (**Kap. 4**) og redegjør for oppsyn og saksbehandling, (**Kap. 5**).

Forvaltningsplanen har en varighet på 10 år, eller til den avløses av en oppdatert plan.

1.2. Mål

Forvaltningsplanen skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme formålet med vernet. Planen skal klargjøre hvordan en skal håndtere aktiviteter og tiltak i landskapsvernområdet i tråd med verneformålet. "Kjøreregler" for bruk og vern gir større forutsigbarhet. Planen er et verktøy for forvaltningsmyndigheten, grunneiere og andre brukere av landskapsvernområdet. Den skal være en veileder for økologisk skjøtsel og forholdet mellom vern og bruk/tilretteleggingstiltak. Planen gir også en oppdatering av naturfaglig informasjon. Vernebestemmelsene for Auesøya landskapsvernområde danner grunnlaget for planarbeidet.

Figur 5. Auesøya landskapsvernområde omfatter et typisk skjærgårdslandskap med skog- og utmarksområder i veksling med gammelt kulturlandskap.

2. Generell beskrivelse og status

2.1. Verneformål

Formålet med Auesøya landskapsvernområde er i henhold til verneforskriftens punkt III; ”(...) **å bevare en typisk sørlandsøy med et vakkert natur-, og kulturlandskap og tilhørende plante-, og dyreliv**”.

Deler av landskapsvernområdet preges av tidligere tiders bosetting og jordbruk. Viktige punkter i verneforskriften jf. vedlegg 2:

- Alle inngrep som vesentlig endrer eller innvirker på landskapets art eller karakter, er forbudt.
- All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse utover det som følger av vanlig ferdsel, eller av tiltak som faller inn under unntaksbestemmelsene (punkt V). Nye plantearter må ikke innføres.
- Alle fugler og pattedyr er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødvendig forstyrrelse. Dette gjelder også deres boplass, hi, reir og egg. Nye dyrearter må ikke innføres.
- Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt.
- Hunder må ikke slippes innen landskapsvernområdet.
- Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder bruk av modellfly.

Det finnes flere fornminner (kulturminner fra før 1537) og nyere kulturminner på Auesøya. Fornminner er automatisk fredet iflg. Lov om kulturminner av 9. juni 1978. Aust-Agder fylkeskommune, kulturverneaksjonen er forvaltningsmyndighet for kulturminner vernet etter kulturminneloven.

- Forvaltningen av verneområdet er tillagt fylkesmannen i Aust-Agder.

2.2. Beliggenhet

Auesøya ligger i utløpet av Kalvellfjorden lengst vest i Grimstadskjærgården i Aust-Agder. Den sørligste delen ligger til dels eksponert mot åpent hav.

Landskapsvernområdet omfatter østre del av Auesøya samt betydelige sjøområder sør og øst for denne. I sjøområdene inngår mindre landareal på andre holmer og skjær, først og fremst Såvigholmen, Kusundholmen, Vaskjær, Skjolden og Gråholmen. Landskapsvernområdet grenser mot Lillesand kommune i sørvest. Det har en lengste øst-vest utstrekning på ca. 2,1 km, og en lengste nord-sør utstrekning på ca. 1,8 km.

Figur 6. Oversiktsbilde over Auesøya landskapsområde i Grimstad kommune med Lillesand sentrum i bakkant (foto: Johnny Foss).

2.3. Geologi, løsmasser og topografi

Berggrunnen på Auesøya består av grunnfjellsbergarter som ble dannet i forbindelse med fjellkjedefoldninger for om lag 1 600 millioner år siden. Folde- og lagstrukturer er fortsatt godt synlige, bl.a. på mange av svabergene.

Ved Eidet krysser en nordøst-sørvestgående forkastningssone over Auesøya. Nær denne ligger et smalt belte med amfibolitt. Båndgneis med innslag av lyse årer med kvarts, feltspat og glimmer dominerer berggrunnen vest for Eidet, mens omdannede (metamorfe) overflatebergarter dominerer i øst. Abrahamsodden har innslag av pegmatitt. Øygruppa Rivingen i sørøst er bygd opp av sterkt foldet kalkmarmor. Det er spor etter flere skjerp på øya. Rivingen ligger utenfor landskapsvernområdet, men er også vernet etter naturvernloven som naturreservat.

Hele Auesøya ligger under marin grense, som her befinner seg ca. 46-47 moh. Dette innebærer at øya befant seg under havoverflaten ved istidens slutt for ca. 10 000 år siden. De høyeste toppene i landskapsvernområdet steg opp av havet først for ca. 8 000 år siden. Løsmassene på Auesøya er derfor i stor grad påvirket av bølgevasking under den påfølgende landhevingen. Løsmassene er for det meste konsentrert i forsenkningene i terrenget. Morenemateriale dominerer, men dette er stedvis overdekket av marine avsetninger. Grassyllene på øya er strandavsetninger dominert av sand- og skjellsandbanker. På værharde steder er det dannet strandvoller av grov rullestein i høydelaget 5-15 moh. Lokalt på Auesøya finnes mindre torvavsetninger. Langs strendene på Storesand og Lillesand er det tydelige groper i terrenget etter uttak av mergel til landbruket på fastlandet.

Figur 7. Svaberg som veksler med terrengforsenkninger fylt med morenemateriale og strandavsetninger preger Auesøya. Bildet er fra Breiviga, med litt av Sokken i bakgrunnen (Foto: Naturbasen).

Auesøya ligger i landskapsregion *Skagerrakkysten* (Puschmann 2005). Landskapet klassifiseres som sprekkeadalsterreng og er forholdsvis kupert. De karakteristiske trekkene for skjærgården finner vi på et stort antall øyer, holmer og skjær dominert av nakne svaberg, lyngdekte heier og høye koller. De største øyene har innslag av kystskog. Terrengget er formet av forvitring og erosjon langs sprekker og svakhetssoner i berggrunnen. Dette har gitt mange dype dalsøkk og grunne bukter og viker. Svabergene er tydelig preget av isskuring under siste istid, med isbevegelse fra nordvest. Det høyeste punktet er Bruneheia (32,6 moh.) sentralt i landskapsvernområdet, tett fulgt av Lavheia og Varden.

2.4. Klima og vegetasjon

Auesøya har et typisk oseanisk klima hvor sjøsprøyt driver innover landområdene når det er kraftig vind. Nærheten til sjø gir relativt milde vintrer og noe svale somrer, til tross for øyas svært solrike beliggenhet. Det er vanligvis snøfritt, eller lite snø, i området vinterstid.

Landskapsvernområdet ligger i den nemorale vegetasjonssonen (temperert lauvskogsone) som i Norge strekker seg fra Hasseltangen i Grimstad og sørvestover langs kysten til Lista i Vest-Agder. Regionen kjennetegnes av eikeskoger og et stort innslag av frostømfintlige og varmekrevende (nemorale) arter. Gråorskog mangler og gran spiller en underordnet rolle, likeså andre nordlige arter. Vegetasjonen ellers er artsrik.

Figur 8. Auesøya ligger i den nemorale vegetasjonssonen (temperert lauvskogsone), som i Norge strekker seg fra Hasseltangen i Grimstad og sørvestover langs kysten til Lista i Vest-Agder. Bildet er fra Eidet sentralt i landskapsvernområdet.

Vegetasjonen på Auesøya spenner fra strandenger til kystfuruskog, blåbæreikeskog og lågurt-eikeskog. En del tidligere dyrket mark gror til dels til med trær. Osp er særlig aggressiv, men eik og furu kommer også inn. Næringsfattig, furudominert skog dekker rundt halvparten av landarealet. Mye av skogen er kortvokst, krokete og storkvistet, men fin tømmerkog forekommer også. Det beites på store deler av øya. Dette har en bremsende effekt på gjengroingen. Lauvdominert skog (til sammen ca. 100 da) bryter opp i lune søkk og dråg, særlig ved Eidet og Skutevoll i nord, men også i Kringsholla og i området vest for Skogholmen. Dette gir et variert helhetsinntrykk.

Sumpvegetasjon er representert i form av svartorsumpskog, høgstarrsump og storstarr-sivaks-strandsump. Tørr lynghei i veksling med magre tørrberg dekker nesten tredjedelen av landarealet. Dette er svaberg, dels med lyng, dels bare lavkledd, men innimellom finnes også grasdekke og spredte busker og trær. Fjærekoll, ulike bergknapparter og følblom er vanlige og godt synlige plantearter her.

Strandenger er et karakteristisk innslag innerst i flere av vikene på Auesøya. Ulike arter danner soner: Ytterst opptre sandkryp, fulgt av saltsiv, strandkjempe, fjæresaulauk, rødsvingel og gåsemure. I og ved strandengene opptre også mindre vanlige arter som grisnestarr, duskstarr og lodnestarr.

Figur 9 og 10. Strandkryp (til venstre) og strandkjempe (til høyre) er begge typiske strandplanter på Auesøya (fotos: Ole Kristian Spikkeland).

Figur 11. Rundt brukene på Auesøya er det plantet mange varianter av påskeliljer og pinseliljer. Her ved bnr. 1, som funksjonærforeningen til Den Norske Turistforening, (DNT) disponerer.

Sørlige og kysttilknyttede arter utgjør en stor del av floraen. Noen av artene er typiske for denne delen av Sørlandskysten, mens andre er uvanlige på Agder, og dels også i resten av Norge. Foruten de ovenfornevnte starrartene, grisenstarr, duskstarr og lodnestarr, gjelder dette; grenmarasal, småasal, ormetunge, flerårig tanngras, broddbergknapp, engmynte, begerhagtorn, bergflette, barlind og blåveis. De fleste av disse artene forekommer helst på lokaliteter med god kalktilgang. Kalk i jorda kan skyldes skjellsand. Små eksemplarer av barlind opptrer flere steder på Auesøya, hvilket er uvanlig. Vivendel, søtkirsebær, eføy og blodstorkenebb er alle vanlige. Heistarr er en mindre vanlig art som har en vestlig, kystbundet utbredelse. Arten skiller seg ut ved å vokse på sur lyngmark.

Til sammen 254 ville plantearter er registrert på Auesøya, hvorav følgende er rødlistet: Barlind, dverggylden, ormetunge (alle i kategori VU; *sårbar*), grenmarasal, småasal og prikkstarr (alle i kategori NT; *nær truet*). De mest krevende planteartene er registrert i området mellom Eidet og Sokken. Her er også artsantallet størst, samtidig som de uvanlige og til dels sårbare artene er samlet i dette området.

I tillegg til de ville plantene, opptrer en del hageplanter på Auesøya (Fig. 11). Ved de to brukene er det plantet et stort antall varianter av påskeliljer og til dels også pinseliljer. Disse setter sitt preg på øya på forsommeren. Ved husene finnes en del frukttrær og andre hageplanter. Arter som kristtorn og liguster kan være henholdsvis plantet og forvillet. Engfloraen på de åpne beiten på Auesøya tilhører for en stor del vegetasjonstypen "frisk fattigeng". Av kulturmarksarter som er i generell tilbakegang i distriktet, opptrer engnellik og hanekam.

2.5. Dyrelivet

De fleste vanlig forekommende pattedyrartene på tilstøtende fastland er også registrert på Auesøya. Dette gjelder bl.a. elg, rådyr, mink og hare. Mink er en fremmedart og kan ha negativ innvirkning på det lokale dyrelivet, men det vil ikke bli iverksatt tiltak for å bekjempe denne arten i landskapsvernområdet. Andre arter som forventes å opptre er; rødvov, grevling og ulike arter av flaggermus, spissmus og smågnagere. Sannsynligvis bruker også sjøpattedyr som hval og sel sjøområdene med jevne mellomrom.

Landskapsvernområdet omfatter mange holmer og skjær i tillegg til selve hovedøya. Dette gir et variert utvalg av biotoper og danner grunnlag for et rikt fugleliv. 60 arter er registrert i løpet av en sommer, hvorav 11 er funnet hekkende og ni er sannsynlig hekkende. Ytterligere 14 arter er påvist i egnet biotop i hekketiden. Det er ikke registrert sjeldne hekkearter, men artsutvalget er godt i forhold til hva en kan forvente. De øvrige 26 påviste fugleartene besøker Auesøya enten på trekk eller tilfeldig i forbindelse med næringsøk. Hettmåke, makrellterne og stær er rødlistete arter (alle i kategori NT; *nær truet*) som man finner på Auesøya.

Ingen deler av landskapsvernområdet utpeker seg som spesielt viktige for fuglelivet. De grunne buktene er tilholdssted for mange vadefugler under vår- og høsttrekket. Her opptrer også mye ærfugl og siland, foruten at den mer sparsomme gravanda hekker i området.

Det er registrert flest fuglearter i lauvskog og krattvegetasjon. Sangere er en særlig tallrik artsgruppe, hvorav løvsanger og hagesanger dominerer. Videre finnes munk, møller, tomsanger og gulsanger. Blant trostene er svarttrost vanligst. Om høsten er furuskogene viktige næringsområder for meiser. Med meiseflokkene følger gjerne også arter som fuglekonge, trekryper og spettmeis. De frørike kjerrene er viktige tilholdssteder for grønnfink, grønnsisik, gråsisik og tornirisk.

Figur 12. Den vakre gravanda hekker på Auesøya (foto: Ole Kristian Spikkeland).

Figur 13 og 14. Minken er godt etablert også på Auesøya (fotos: Ole Kristian Spikkeland).

2.6. Kulturminner og kulturlandskap

Auesøya er rik på fornminner og nyere kulturminner. Det har trolig bodd mennesker på øya helt siden eldre jernalder. Det finnes flere gravrøyser fra bronse- og jernalder, dvs. fra perioden 1800 f.Kr.-1000 e.Kr. Gravrøysene er en del av flere større gravhauger i området Bufjorden-Kaldvell. Det var skikk å begrave de døde i monumentale steinrøyser oppe på åstoppene. Den døde skulle se og bli sett, og gravrøysene ble derfor lagt på steder med vid utsikt. Til sammen syv gravrøyser og to gravfelt er registrert innenfor landskapsvernområdet. Ingen av objektene er undersøkt eller datert. Kulturminner fra før 1537 (fornminner) er automatisk fredet iflg. Lov om kulturminner av 9. juni 1978. Flere av gravrøysene er i dag lite synlige som følge av sterk gjengroing.

Det er usikkert hva navnet Auesøya kommer av. Det gammelnorske ordet Audr er nevnt som et sannsynlig opphav, hvor en av betydningene er "rik", dvs. "en rik øy". I nyere tid har tradisjonell gårdsdrift med husdyrhold i kombinasjon med fiske og skipsfart vært livsgrunnet på Auesøya. Det har vært mange forskjellige eiere og brukere på øya. De fleste har livnært seg som sjømenn, losere og fiskere. Folketellingen fra 1801 viser at det var tre husstander med til sammen 17 personer på Auesøya. Innenfor landskapsvernområdet har det i tillegg til de to småbrukene ved Såviga og Lavet også vært bosted ved Skutevoll.

Småbrukene ved Såviga og Lavet er sentrale elementer i kulturlandskapet på Auesøya. Begge våningshusene er gamle; henholdsvis fra første halvdel av 1800-tallet (bnr. 2) og fra andre halvdel av 1800-tallet (bnr. 1). Bygningene ble delvis forandret under oppussing i 1930-årene. Nåværende uthus på bnr. 2 ble oppført på samme tid, mens låvedelen av uthuset på bnr. 1 etter hvert ble revet. Tiltakene har i liten grad medført stilbrudd med virkning for landskapet. Rundt begge småbrukene er det rester av gamle hager med frukttrær.

Figur 15. Tidligere drift og tekniske anlegg, samt nåværende gjengroingstilstand av beiter, eng og jorder, gir Auesøya sitt særpreg. I dag er gjengroing av kystlandskapet en forvaltningsmessig utfordring. Bilde fra Skutevoll.

Figur 16. Hanekam (bildet) og engnellik er knyttet til kulturmarka på Auesøya. Begge disse artene er i generell tilbakegang i distriktet (foto: Ole Kristian Spikkeland).

Faste kulturminner på Auesøya som ikke er knyttet til bebyggelsen ved Såviga og Lavet er; hustufter, losutkikkplasser, kalvekveer, stier/veier, steingjerder, rydningsrøyser, grøfter og

steinbrygger. Med utgangspunkt i Sokken er det laget en 2,4 km lang kultursti (rød- og blåmerket) som gjennom 8 poster viser naturen, fornminner, kulturminner og gammelt kulturlandskap på Auesøya.

Tidligere drift og tekniske anlegg, samt nåværende gjengroingstilstand av beiter, enger og jorder, gir Auesøya sitt særpreg. Omkring 1900 var øya tilnærmet fri for skog. Beiting, behov for brensel og lauv til dyrefôr holdt vegetasjonen nede inntil gårdsdriften opphørte (jf. Fig. 18). Bnr. 2 var fast be-bodd fram til 1947, bnr. 1 til ca. 1965. Siste periode med gårdsdrift på Auesøya var fra 1943 til 1948, da Otto Wesøy dyrket poteter, gulrøtter og bønner på en del av den dyrkbare jorda. Hele Auesøya ble likevel brukt til beite for opp til 150 sau fram til begynnelsen av 1970-årene. Dette opprettholdt kulturpreget. Siden grodde kratt og trær opp på gammel innmark, slik at blant annet kulturminnene ble skjult. Etter vernet av Auesøya i 1984, ble det gjennomført omfattende hogst- og rydningsarbeider i kulturlandskapet. Deretter ble sauebeiting gjenopptatt som del av skjøtselen av landskapet. I dag er mesteparten av tidligere dyrket mark ryddet, slik at innmarksarealene framstår som beitelandskap. Furu og einstape er imidlertid i ferd med å etablere seg på noen av disse områdene.

Fra 1878 finnes det opplysninger om eiendomsforhold og arealfordeling på åker, eng, beite og impediment. Innmarka ble den gang regnet fra grensen mot Arnevig i nordvest (omtrent nåværende eiendoms- og verneområdegrense) til steingjerdet sørøst for Eidet, til og med Svennevig. I tillegg til nåværende småbruk, var det tidligere ytterligere to eiere, en på Skutevoll og en i Svennevig. Arealfordelingen var den gang: "Ager og eng, 17,6 maal, berg og beitemark 125 maal, impediment og uberørt jord 130 maal, til sammen 273 maal". 63 mål berg og beite hadde ubetydelig trevekst og 5,5 mål hadde "en del skog" eller "veksterlig skog".

2.7. Dagens bruk av Auesøya landskapsvernområde

Auesøya blir i dag mye benyttet til friluftsliv og rekreasjon. Det finnes flere sandstrender og mange gode, naturlig beskyttede fortøyningsplasser for småbåter. Relativt mange brukere er også knyttet til de to småbrukene ved Såviga og Lavet. Det er også en del fritidsboliger utenom det vernede området på Auesøya. Vekslingen mellom åpne enger, skog og utsiktspunkt gjør øya attraktiv for turbruk. Tidligere dyrkede arealer innbyr til teltslagning og andre fritidsaktiviteter. Strendene Storesand og Lillesand er eksponert mot nordøst, og har en del skog som skygger i sør. Dessuten er det mudderbunn, som gjør området mindre attraktivt for badende. Stranda i Breiviga på vestsiden av øya er blant de populære strendene som benyttes mye av besøkende fra Lillesand. Innerst i Sokken er det en meget familievennlig strand med grunt vann med sandbunn, men også svaberg og dypere vann utenfor. Avstanden er kort mellom disse tre strendene, og de ligger godt beskyttet mot vind fra alle retninger. De beste havnene for småbåter er: Sokken, Såviga/Abrahamsodden, bukta rundt Eidet, Skutevoll mot Ødesundet og Breiviga. Alle blir mye brukt. Vekslingen mellom svaberg og graskledde sletter gjør områdene attraktive. Bruneheia og Varden er nærliggende turmål og utsiktspunkt for hver sine havner. Langs sjøen dominerer til dels opprevne svaberg. Forholdene er flere steder lagt til rette for friluftsliv, bl.a. med fortøyningsbolter, toaletter, grillplasser og renovasjon. Det er også satt opp informasjonstavler og ryddet/merket to natur- og kulturstier på Auesøya.

Det foregår ingen jordbruksproduksjon på Auesøya i dag. Som del av skjøtselen av kulturlandskapet, beiter imidlertid ca. 50-65 sauer på øya i perioden april-oktober. Det drives heller ikke aktivt skogbruk på Auesøya. På sikt kan det imidlertid være aktuelt å ta ut noe skog, f.eks. i Kringsholla.

Bnr. 1 disponeres av funksjonærforeningen til Den Norske Turistforening (DNT), mens bnr. 2 disponeres av Henrik Lundhs Venner. I verneforskriftens punkt V, 3 er det gitt tillatelse til å føre opp brygge og båthus ved Dalesund i nordøst med felles eksklusiv bruksrett for bnr. 1 og 2.

Figur 17. De to nedlagte småbrukene ved Såviga og Lavet benyttes stort sett i rekreasjonssammenheng. Dette skjer hele året, men hovedtyngden av besøkene finner sted sommerstid, i påskeuken og i løpet av maihelgene. Her sees bnr. 2 (Lavet), som disponeres av Henrik Lundhs Venner.

3. Retningslinjer for bruk og bevaring av området

Målet med forvaltningen av Auesøya landskapsvernområde er å fremme verneformålet, dvs.;

"å bevare en typisk sørlandsøy med et vakkert natur- og kulturlandskap og tilhørende plante- og dyreliv".

Viktige elementer i vernebestemmelsene som angår skjøtsel av Auesøya:

Punkt IV: *For landskapsvernområdet med plante- og dyrelivsfredning gjelder følgende bestemmelser (... bl.a.):*

1. Alle inngrep som vesentlig endrer eller innvirker på landskapets art eller karakter, herunder drenering, uttak eller utfylling av masse, framføring av luftledninger, jordkabler eller kloakkledninger, bygging av veier, oppføring av bygninger, anlegg m.v. og henleggelse av avfall er forbudt. Oversikten er ikke uttømmende.

2. All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse utover det som følger av vanlig ferdsel eller tiltak under punkt V. Nye plantearter må ikke innføres.

Punkt V: *Bestemmelsene i punkt IV er ikke til hinder for (... bl.a.):*

2. Rydding av vegetasjon mm. i henhold til godkjent skjøtelsesplan, eller når formålet med vernet krever det.

3. Bruk og vedlikehold av eksisterende bygninger.

4. Hogst av ved i samråd med forvaltningsmyndigheten, til bruk i eksisterende bygninger.

6. Husdyrbeite.

I samsvar med skjøtelsesplanen fra 1985 er det allerede utført betydelig skjøtelsesarbeid på Auesøya. Foreliggende reviderte forvaltningsplan omfatter skjøtselstiltak som er aktuelle å videreføre i kommende planperiode (2009-2018), og fanger i tillegg opp enkelte nye problemstillinger.

3.1. Kulturminner og kulturlandskap

Kulturlandskapet på Auesøya er i vernebestemmelsene karakterisert som "vakkert". Formålet med landskapsvernet er å ta vare på dette kulturlandskapet, sammen med de øvrige naturkvalitetene. Det kulturlandskapet man i dag kan se på Auesøya er et resultat av lang tids bruk, nyere bruksendringer og gjennomførte skjøtselstiltak den siste 20-årsperioden.

Auesøya er i dag uten fast bosetting. Jordbruksmark som ikke blir holdt i hevd, gror etter hvert til med skog dersom ikke skjøtselstiltak settes inn. Bortsett fra sauebeiting som har vært vanlig her gjennom lang tid, er det ikke realistisk å gjenoppta tradisjonell gårdsdrift. I dag inngår sauebeiting

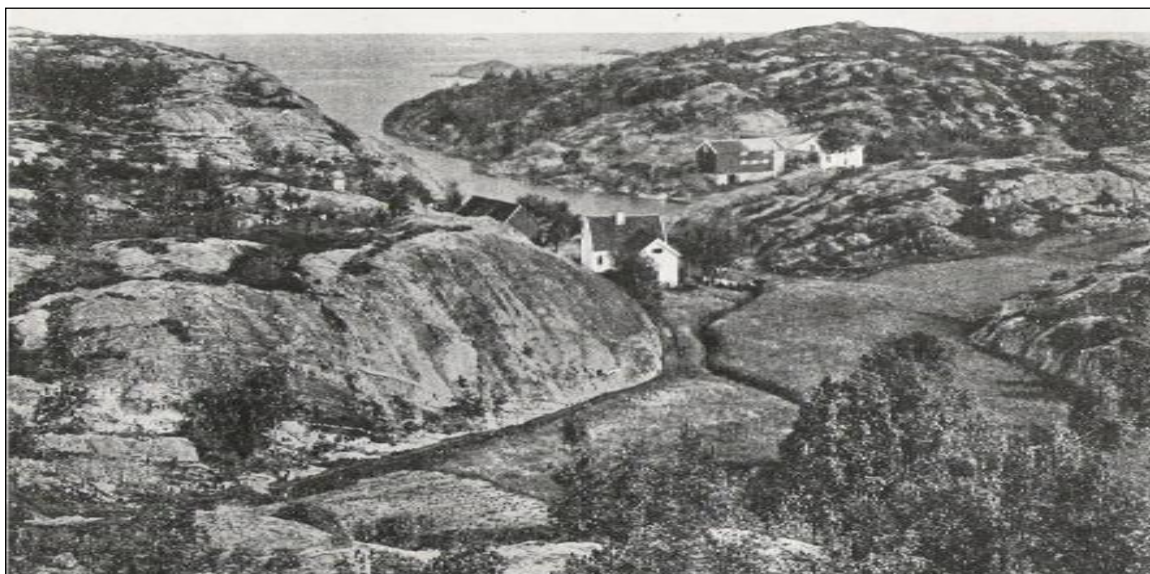

som en aktiv del av skjøtselen på Auesøya. I tillegg utføres noe manuell rydding og slått. Dette utvikler typiske beitelandskap som kjennetegnes ved grasvoller med enkeltrær og store einerbusker.

Kulturlandskapet vil alltid være i endring. Gamle fotos (Fig. 18) dokumenterer at kulturlandskapet på Auesøya hadde et svært åpent preg omkring 1920-tallet. Landskapet ble gradvis mer lukket framover mot 1950- og 1960-tallet, da den faste bosettingen opphørte, og videre framover til fredningstidspunktet midt på 1980-tallet. Dagens beitetrykk bidrar til å bremse den generelle gjengroingen man er vitne til i kystlandskapet. I tillegg til beitingen vil det også være nødvendig å aktivt skjømte noen områder med motorsag/ryddesag. Det som i dag kjennetegner utmarka på Auesøya, er at beiting har gitt et åpent felt- og busksjikt. Øya har derfor god fremkommelighet.

Det er viktig at det også i framtiden beites helt ned mot vannkanten. Beitede strandenger blir en stadig sjeldnere kulturmarkstype i Norge. Sau vurderes å være det beste beitedyret på Auesøya, selv om arten beiter noe selektivt. Tidligere års opphør av beite har ført til at kontinuitetsmiljøer av beitede strandenger ikke lenger er representert på Auesøya.

Rundt begge småbrukene er det rester av gamle hager med frukttrær. Disse hagene er også en del av kulturpreget på Auesøya som det er verdifullt å bevare. Det er imidlertid noe usikkert om det er de opprinnelige artene av pæretrær som står på stedet i dag, eller om det er grunnstammer.

Figur 18. Auesøya hadde tidligere et mer åpent natur- og kulturlandskap enn i dag. Bildet viser terrenget omkring bnr. 1 og 2 ved Såviga og Lavet, sett mot sørvest (foto Emil Lund).

Retningslinjer:

- Kulturlandskapet krever et ryddig preg. For å oppfylle formålet med vernet, er det nødvendig å holde det meste av tidligere dyrket mark fri for skog. Målet med skjøtselen er å bremse gjengroingen av kulturlandskapet og helst tilbakevinne mest mulig tapt areal.
- Gamle driftsmessig nødvendige innretninger som grøfter, veier, stier og gjerder skal holdes vedlike. Tiltagende forsumping representerer en trussel mot kulturlandskapet.

- *Eventuelle driftsveier knyttet til skjøtsel kan planlegges i marka, men bør anlegges i minst mulig grad.*
- *Fra det tverrgående steingjerdet i Eidet mot Bruneheia og østover skal det tas større hensyn til skogen som levested for planter og dyr enn til beiteverdi og kulturpreg.*
- *I skogen omkring småbrukene bør det tas ut ved og eventuelt tømmer i overkant av nåværende tilvekst slik at skogen på lang sikt reduseres til fordel for beitegras.*
- *Det bør foretas rydding av skog/høyere vegetasjon rundt enkelte gamle gravminner.*

3.2. Friluftsliv og rekreasjon

Det drives omfattende friluftsliv innenfor store deler av landskapsvernområdet. Dette er imidlertid ikke en del av verneformålet for Auesøya landskapsvernområde. Bruken av området forventes å tilta i årene framover. Foreløpig er ikke bruken stor nok til at det er merkbar slitasje, men dette vil måtte følges nøye med på i fremtiden. Det kan bli aktuelt å begrense ytterligere tilrettelegging utover det som foreslås i denne planen.

Teltning reguleres av friluftslovens bestemmelser for utmark. Det er ikke tillatt å oppholde seg på samme sted i mer enn to døgn uten grunneiers tillatelse. Grunneier kan etter søknad dispensere fra denne bestemmelsen.

To-døgnsregelen etter friluftsloven gjelder også for fortøyning av båt.

Retningslinjer:

- *Allmennhetens bruk av Auesøya forutsetter en viss kanalisering av ferdselen.*
- *Det er nødvendig med tiltak for å motvirke forsøpling.*
- *Det kan være aktuelt å tilrettelegge nye områder for friluftsliv.*

Figur 19. Auesøya brukes jevnlig av skoleklasser til utflukter.

3.3. Informasjon

Det er tidligere utarbeidet en enkel informasjonsbrosjyre for Auesøya landskapsvernområde som beskriver natur- og kulturmiljøet på Auesøya og omtaler bakgrunnen for landskapsvernet. Et utdrag av vernebestemmelsene er også gjengitt. Brosjyren er lagt ut i egne bokser som er festet til informasjonsstativer i landskapsvernområdet. Det er ryddet/merket to natur- og kulturstier. Landskapsvernområdet er dessuten avmerket og omtalt i diverse annet informasjonsmateriell som omhandler Aust-Agdernaturen.

Retningslinjer:

- Informasjon skal sikre balansen mellom bruk og vern av natur- og kulturkvalitetene i landskapsvernområdet.
- Informasjon skal være et virkemiddel for å øke publikums forståelse for natur- og kulturverdiene på Auesøya spesielt og i kystområdene generelt.
- Både informasjonsbrosjyren og informasjonsplakatene er modne for oppdateringer. Dette planlegges utført i planperioden.

4. Skjøtsel og tiltak

Gjennomførte tiltak

4.1. Skjøtselstiltak

Det er allerede utført betydelig skjøtselsarbeid på Auesøya. Omfattende hogst- og rydningsarbeid i kulturlandskapet har ført til at mesteparten av tidligere dyrket mark er åpnet opp. Samtidig er sauebeiting gjenopptatt som del av landskapsskjøtselførelsen. Resultatet er at innmarksarealene i dag framstår som beitelandskap. Gamle stier og veifar er også ryddet og satt i stand. Videre er det gjennomført en omfattende opprensning av dreneringssystemene på Eidet. Bygningsmassen og de gamle hagene rundt småbrukene i Såviga og Lavet er skjøttet av dem som har bruksrett. Forholdene er videre lagt til rette for friluftsliv – bl.a. med fortøyningsbolter, toaletter og renovasjonsordning. Det er også satt opp informasjonstavler, utarbeidet informasjonsbrosjyre og ryddet/merket to natur- og kulturstier. En gammel steinbrygge på Skutevoll er satt i stand, likeså en brønn.

Nye og oppfølgende tiltak, jf. tabell 1

4.2. Skjøtsel av kulturlandskapet

4.2.1. Beiting [Tiltak 1]

- Dagens beitetrykk ved bruk av sau ønskes opprettholdt. Beiteavtale må fornyes/videreføres. Grimstad kommune sørger for avtale med dyreeier.
- Beiting bør skje over hele landskapsvernområdet med unntak av innmarka, hagemarka rundt husene på bnr. 1 og 2 som skal være inngjerdet. Beiting bør også i fremtiden foregå helt ned mot vannkanten slik at beitede strandenger opprettholdes som kulturmarkstype.

4.2.2. Hogst / rydding av vegetasjon [Tiltak 2 / 2a]

- Ved behov foretas hogst/manuell rydding av trevirke på gammel kulturmark og langs gamle stier/driftsveier hvor sauen ikke klarer å holde vegetasjonen nede. Bl.a. representerer oppslag av furu et problem flere steder. Einstape er en annen problematisk art som det er vanskelig å bekjempe, og som unngås av beitedyr.
- Det skal ryddes eiketrær i et gammelt kve på nordsiden av Lavheia (Fig. 20).
- Hogst-/rydningsavfall håndteres slik at trestammer nyttes til materialer eller ved, mens greiner, kratt og tilsvarende enten spres i terrenget eller brennes på et passende sted under kontrollerte former. Eventuell brenning skal avklares med forvaltningsmyndigheten og brannvesenet på forhånd. Avfallet plasseres ikke på steder som kan blokkere stier eller beiteområder, eller som kan føre til økt forsumping av terrenget. Flising av hogstavfall er kostnadskrevenende da det er vanskelig å få transportert en traktor ut på øya.

Figur 20. På nordsiden av Lavheia skal et gammel kve ryddes for eiketrær.

Figur 21. Gammel gravrøys vest for Eidet som er delvis ødelagt.

4.2.3. Referanseområde – gjengroing av gammelt kulturlandskap [Tiltak 3]

- Enkelte mindre parseller med gammelt, gjengrodd jordbrukslandskap skal forbli uryddet også i framtiden. Det vil ha pedagogisk interesse å illustrere hva som skjer når naturlige gjengroingsprosesser fritt får slippe til i gammelt jordbrukslandskap. Dette forutsetter informasjonstiltak.

4.2.4. Rydding av skog / høyere vegetasjon rundt gamle gravminner [Tiltak 4]

- Rundt enkelte gamle gravminner/gravfelt skal det foretas rydding av skog/høyere vegetasjon (Fig. 21). Arbeidet utføres i samråd med kulturvernseksjonen i Aust-Agder fylkeskommune, som har forvaltningsmyndighet for kulturminner vernet etter kulturminneloven.

4.2.5. Restaurering av steingjerder [Tiltak 5]

- Gamle steingjerder restaureres i den grad det lar seg gjennomføre innenfor akseptable økonomiske rammer. Det store T-formete steingjerdssystemet i Eidet er særlig verdifullt.

4.2.6. Restaurering av dreneringsgrøfter [Tiltak 6]

- Gamle dreneringsgrøfter renskes og tilbakeføres til opprinnelig tilstand for å motvirke forsumping av kulturlandskapet. Rydningshauger (kvister/røtter) fra utført skjøtselsarbeid skal plasseres i tilstrekkelig avstand fra grøfte-/dreneringssystemer.

4.3. Tiltak på bnr. 1 og 2

4.3.1. Inngjerding mot sau [Tiltak 7]

- Sauegjdene rundt småbrukene, hagemarka på bnr. 1 og 2 skal vedlikeholdes og om nødvendig tettes.
- Eksisterende sauegjerde som går i sjøen ved bnr. 1 må flyttes, endres. Nytt gjerde settes opp parallelt med strandlinja et stykke fra denne langs hagemarka på bnr. 1, jf. 4.4.2. (Fig. 22).

4.3.2. Bekkerensking [Tiltak 8]

- Bekkeløpet som drenerer mot sørøst forbi bnr. 2, skal restaureres for å unngå stillestående vann og ytterligere fuktinnsig i kjelleren på bnr. 2. Bekkeløpet preges av gjengroing og delvis utraste sidekanter. Pga. forsumping på nederste del av jorden på bnr. 1 mot Såviga bør det også gjennomføres drenering/bekkerensking der (Fig. 23).

4.3.3. Steinbrygge i Såviga [Tiltak 9]

- Enkelt vedlikehold av den gamle steinbrygga i Såviga kan skje ved at stein som har falt ned i sjøen legges på plass igjen. Enhver standardheving utover dette vil være søknadspliktig i forhold til både naturvernloven og plan- og bygningsloven.

Figur 22. Langs bukta Lavet øst for bnr. 1 skal gjerdet som i dag går ut i vannet flyttes, slik at saue-ene kan beite ned til selve vannkanten. Dermed opprettholdes beitede strandenger som kulturmarkstype. Nytt gjerde settes opp parallelt med strandlinja et stykke fra denne, se for øvrig omtale av stiomlegging i Kap. 4.4.2. og 4.3.1.

Figur 23. Bekken forbi bnr. 2 må renskes opp. Nedre del er opprinnelig steinsatt. Ved opprensning er det ønskelig at bekken tilføres et bunnsubstrat som er egnet for sjørøret.

Figur 24. Den plantede granalleen øst for beitemarka mellom Lavet og Såviga kan hogges. Alléen består av gamle og til dels falleferdige trær som står utsatt til for stormfelling.

4.3.4. Skjøtsel av frukttrær, påskeliljer og hagemark [Tiltak 10]

- De gamle frukt- og bærsortene omkring bnr. 1 og 2 bør bevares. Dette innebærer også fornying.
- Den store samlingen av påskeliljer bør bevares.
- Hagemarka omkring bnr. 1 og 2, som ikke beites av sau, bør klippes/slås minst én gang hver sommer.
- Kulturmarka som vokser til med lyng eller einstape, bør klippes hvert annet år.

4.3.5. Hogst [Tiltak 11]

- I skogen omkring småbrukene bør det tas ut ved og eventuelt tømmer i overkant av nåværende tilvekst, slik at skogen på lang sikt reduseres til fordel for beitet (Fig. 24).

4.4. Tilrettelegging for friluftsliv

4.4.1. Tilrettelegging av nye områder [Tiltak 12]

- Området rundt bukta vest for Brudebenken skal legges til rette for friluftsliv. Strandenga skal ryddes/åpnes opp, og det skal foretas tynningshogst i bakenforliggende skog for å slippe inn mer lys. Pga. varmt, grunt vann og generelt gode leforhold blir dette området mye benyttet av barnefamilier på dagsutfarer (Fig. 3 og 25).
- Området på østsiden av Sokken ryddes for å legge til rette for friluftsliv (Fig. 3).

4.4.2. Stiomlegginger [Tiltak 13 og 19]

- Søndre stitrase over Lavheia skal trekkes noe mot øst på en ca. 50 m lang strekning like øst for bnr. 2 (Fig. 3).
- Den gamle stien som starter innerst i bukta ved bnr. 2 og følger sørover langs strandkanten ved bukta øst for bnr. 1 i retning Varden, skal gjenåpnes (Fig. 3 tiltak 13), se ellers omtale i Kap. 4.3.1. med hensyn til flytting av gjerdet. Om nødvendig skal det foretas skilting.
- Det etableres og merkes ny sti fra området vest for Brudebenken fra østre delen av Sokken (Fig. 3 tiltak 19) og med videre forbindelse til natur- og kulturstien (Fig. 4 tiltak 20 og 21).

4.4.3. Renovasjon [Tiltak 14]

- Dagens renovasjonsordning videreføres i tilrettelagte friluftsområder, som i dag består av fem renovasjonspunkter (Fig. 4). Det kan i tillegg også bli behov for et renovasjonspunkt i bukta vest for

Brudebenken som planlegges opparbeidet, se omtale i Kap. 4.4.1. og figur 4. Det legges opp til samme organisering og arbeidsomfang som tidligere.

- Det skal foretas jevnlig opprydding av søppel langs strendene (Fig. 27).
- Bukta innerst i Breiviga skal fortsatt unntas fra den ordinære søppeloppyddingen langs strendene på Auesøya (jf. 2. kulepunkt ovenfor) og i stedet brukes som et *referanseområde* for hva som skjer når det *ikke* ryddes søppel. Dette vil ha pedagogisk verdi. Det skal settes opp eget informasjonsskilt som forklarer publikum hvorfor det ikke ryddes søppel i dette området.
- På tilgrensende holmer og skjær i landskapsvernområdet skal det ikke settes ut søppelstativer. Renovasjon skal her begrenses til opprydding av avfall som eventuelt er skadelig eller særlig skjjemmende.

4.4.4. Toaletter [Tiltak 15]

- Dagens toaletter i Eidet og Sokken skal gradvis fases ut og erstattes med toaletter av standardtypen for Skjærgårdsparken (Fig. 3). Disse er utført i ubehandlet osp.
- Nytt toalett settes opp på Abrahamsodden (Fig. 3).
- Nytt toalett i østre del av Sokken vurderes ut i fra antall besøkende (Fig. 3).

4.4.5. Grillplasser [Tiltak 16]

- Det skal etableres faste grillplasser/bålplasser på de mye brukte utfartsområdene i Skutevoll (1 stk), Eidet (4 stk), Sokken (3 stk), Breiviga (1 stk) og bukt vest for Brudebenken (1 stk) se figur 3.

4.4.6. Informasjonsplakater [Tiltak 17]

- Informasjonsplakatene som er satt opp i Skutevoll, Eidet og Sokken bør fornyes både mht. tekst og utforming (Fig. 3 og 26).

4.4.7. Informasjonsbrosjyre [Tiltak 18]

- Informasjonsbrosjyren fra 1993 revideres og trykkes opp for ny distribusjon.

4.4.8. Natur- og kulturstier [Tiltak 20, 21, 22 og 23]

- De to natur- og kulturstiene opprettholdes. Sti merket med blått går mellom Sokken og Breivig, mens sti merket med rødt fører fra Sokken mot Lavheia/Skutevoll. Sistnevnte skal imidlertid legges om over en kortere strekning, se omtale i Kap. 4.4.2 (Fig. 4). Temaplakater (infopost Fig. 4) erstattes ved behov, likeså merkepålene i tre.

Figur 25. Området vest for Brudebenken har idylliske sletter og viker. Rydding kan øke verdien av området til friluftsliv.

Figur 26 og 27. Informasjonstavler med kart over landskapsvernområdet er i dag satt opp fire steder på Auesøya (Fig. 3). Til tavlene er også festet bokser med informasjonsbrosjyrer (foto: Ove Bach). Vinterstid blir store mengder tang, tare og søppel kastet på land på Auesøya som her på Eidet i januar måned (foto: Ole Kristian Spikkeland).

Tabell 1. Oversikt over planlagte forvaltningstiltak i Auesøya landskapsvernområde i planperioden 2009-2018. Alle tiltakene er kartfestet med unntak av nr. 1, 14 og 18 som gjelder for hele landskapsvernområdet. Forkortelser: Fm–fylkesmannens miljøvernavdeling; Gk–Grimstad kommune.

Nr.	Tidspunkt	Tiltak	Område	Tidsbehov	Aktører
4.2. Skjøtsel av kulturlandskapet					
1	Årlig	4.2.1. Beiting	Hele	-	Gk
2	Årlig	4.2.2. Hogst / rydding av vegetasjon	Se Fig. 1	4 dagsverk	Gk / DNTs funksjonærforening / Henrik Lundhs Venner
2a	2010	4.2.2. Rydding av kve på nordsiden av Lavheia	Se Fig. 1	1 dagsverk	Gk
3	-	4.2.3. Referanseområde – gjengroing av gammelt kulturlandskap	Se Fig. 1	-	Gk
4	2011	4.2.4. Rydding av skog / høyere vegetasjon rundt gamle gravminner	Se Fig. 1	4 dagsverk	Gk
5	2012	4.2.5. Restaurering av steingjerder	Se Fig. 1	10 dagsverk	Gk
6	2011	4.2.6. Restaurering av dreneringsgrøfter	Se Fig. 1	4 dagsverk	Gk
4.3. Tiltak på bnr. 1 og 2					
7	2010	4.3.1. Inngjerding mot sau	Se Fig. 2	4 dagsverk	Gk
8	2010	4.3.2. Bekkerensking	Se Fig. 2	2 dagsverk	Gk
9	-	4.3.3. Steinbrygge i Såviga	Se Fig. 2	Dugnad	DNTs funksjonærforening
10	Årlig	4.3.4. Skjøtsel av frukttrær, påskeliljer og hagemark	Se Fig. 2	Dugnad	DNTs funksjonærforening / Henrik Lundhs Venner
11	2010 - 2011	4.3.5. Hogst	Se Fig. 2	2 dagsverk	Gk / DNTs funksjonærforening / Henrik Lundhs Venner
4.4. Tilrettelegging for friluftsliv					
12	2011 – 2012	4.4.1. Tilrettelegging av nye områder	Se Fig. 3	15 dagsverk	Gk
13, 19	2011	4.4.2. Stiomlegginger	Se Fig. 3	2 dagsverk	Gk
14, 24	Årlig	4.4.3. Renovasjon	Hele, fig 4	30 dagsverk	Skjærgårdstjenesten
15	2012-2018	4.4.4. Toaletter	Se Fig. 3	4 dagsverk	Skjærgårdstjenesten
16	2012	4.4.5. Grillplasser	Se Fig. 3	1 dagsverk	Skjærgårdstjenesten
17	2010	4.4.6. Informasjonsplakater (infoskilt)	Se Fig. 3	-	Fm/Gk
18	2010	4.4.7. Informasjonsbrosjyre	-	-	Fm / Gk
20-22	Årlig	4.4.8. Natur- og kulturstier	Se Fig. 4	2 dagsverk	Gk
23	2011	4.4.8. Infoposter	Se Fig. 4	2 dagsverk	Fm / Gk

Det tas forbehold om forskyvninger i tid i forhold til gjennomføringstidspunkt grunnet finansiering.

5. Forvaltningsmyndighet, saksbehandling og oppsyn

5.1. Forvaltningsmyndighet

Forvaltningsmyndighet for Auesøya landskapsvernområde er Fylkesmannen i Aust-Agder.

Aust-Agder fylkeskommune, kulturvernseksjonen, har forvaltningsmyndighet for kulturminner vernet etter kulturminneloven.

5.2. Saksbehandling av saker innenfor Auesøya landskapsvernområde

Tiltak hvor både kommunen og Fylkesmannen skal fatte vedtak

Alle typer tiltak som er i strid med verneforskriften for Auesøya landskapsvernområde, er søknadspliktige. Dagens praksis som fortsetter er at dersom tiltaket faller inn under lov eller forskrift som forutsetter kommunal saksbehandling med vedtak, skal søknaden sendes til Grimstad kommune. Kommunen videresender saken til Fylkesmannen for saksbehandling og vedtak etter verneforskriften, og til Aust-Agder fylkeskommune, kulturvernseksjonen for behandling etter kulturvernlovgivningen før kommunen evt. fatter vedtak etter "sitt" lovverk, for eksempel plan- og bygningsloven eller landbrukets sektorlover for jord- og skogbruk.

Tiltak hvor kun Fylkesmannen skal fatte vedtak

For tiltak som kun er i strid med verneforskriften for Auesøya landskapsvernområde, og ikke faller inn under lov eller forskrift som forutsetter kommunalt vedtak, skal søknad sendes direkte til Fylkesmannen. Fylkesmannen vil behandle saken og fatte vedtak etter verneforskriften.

Tilretteleggingstiltak etter forvaltningsplanen

Tiltak som er listet opp i tabell 1 er klarert for gjennomføring i forhold til verneforskriften. Imidlertid skal fylkesmannen varsles før gjennomføring slik at forvaltningsmyndigheten kan medvirke til utforming og løsning.

I forvaltningsplanen er det lagt opp til at tiltak, for eksempel informasjonstiltak, skal gjennomføres i samarbeid med miljøvernavdelingen.

Tiltak som det måtte være i tvil om kan være i strid med verneformål og verneforskrift, skal avklares med fylkesmannens miljøvernavdeling før utførelse.

Figur 28. Skjærgårdstjenesten er lokalt organisert til driftsenheten i Grimstad kommune, men er økonomisk knyttet til SNO. På Auesøya sørger Skjærgårdstjenesten for renovasjon, vedlikehold og skjøtsel av arealene, samt å gi informasjon til de besøkende.

5.3. Oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) Agderkysten har ansvaret for oppsyn i samtlige naturvernområder i kystkommunene i Agder, herunder Auesøya landskapsvernområde.

Etter avtale med SNO forestår Grimstad kommune det daglige tilsynet med Auesøya landskapsvernområde.

Skjærgårdstjenesten som sorterer inn under SNO, men er lokalt organisert til driftsenheten i Grimstad kommune. På Auesøya sørger Skjærgårdstjenesten for:

- Renovasjon, vedlikehold og skjøtsel av friluftsområdet.
- Gi informasjon til brukerne av området.
- Naturoppsyn/daglig tilsyn etter retningslinjer fra SNO.

5.4. Økonomi

Tiltak som fremmer verneformålet ut over det som tilligger grunneiers ansvar uavhengig av vernet, finansieres i hovedsak med statlige midler. Oppstillingen av tiltak i Tab. 1 i forvaltningsplanen er en oversikt over tiltak som man ser behov for å gjennomføre i perioden. I tabellen er Grimstad kommune ført opp som aktør for de fleste tiltakene som innebærer at kommunen står for den

praktiske gjennomføringen. Tiltakene er konkrete fysiske tiltak som følger direkte av forvaltningsplanen.

Oversikten i tabell 1 danner grunnlag for fylkesmannens årlige søknader om midler til Direktoratet for naturforvaltning (DN) etter samråd med kommunen. Fylkesmannen og DN er imidlertid avhengige av de årlige bevilgninger over statsbudsjettet til vernede områder i Norge. Det er derfor ikke anledning til å gi noen mer nøyaktige føringer på økonomi enn det som er gjort.

Når det gjelder overføring av statlige midler i denne sammenheng, forholder fylkesmannen seg til Grimstad kommune som mottaker og som ansvarlig for rapportering av bruken av midlene. Funksjonærforeningen til Den Norske Turistforening (DNT) og Henrik Lundhs Venner står gjennom frivillig dugnadsinnsats for gjennomføring av flere av forvaltningstiltakene knyttet til hhv. bnr. 1 og 2 på Auesøya.

Stipulert tidsbruk som vist i Tab. 1 er basert på erfaringstall fra Grimstad kommune pr. 2009.

Figur 29 og 30. Auesøya byr på mange fine idyller!

6. Referanser

Artsdatabanken 2008. <http://artskart.artsdatabanken.no/FaneKart.aspx>.

Austrud, T., 1983. *Skjøtselsplan for Auesøya landskapsvernområde*. Forslag. Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernavdelingen, unpubl.

Direktoratet for naturforvaltning 2001. Områdevern og forvaltning. *DN-håndbok 17*.

Paulsen, G. & Repstad, P. 1984. *Auesøya 1984. En ornitologisk inventering*. Norsk Ornitologisk forening, avd. Aust-Agder, unpubl.

Puschmann, O. 2005. Nasjonalt referansesystem for landskap - Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner. *NIJOS rapporter 10/05*.

Svalestad, S.A. 1985. Skjøtselsplan for Auesøya landskapsvernområde i Grimstad, Aust-Agder. *Rapport nr. 20-1985*. Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernavdelingen.

Tørå, G.D., s.a. *Foreslått landskapsvernområde, Auesøya, sørøstre del*. Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernavdelingen, unpubl.

Åsen, P.A. 1983. *Botanisk befarings til Auesøya (Eide) Grimstad 20-21.10.1983*. Kristiansand museum, unpubl.

Andre kilder:

Utskrift fra ASKELADDEN – Riksantikvarens kulturminnedatabase med data og opplysninger om objekter som er fredet, eller som er inne i en fredningsprosess, etter kulturminneloven.

Økonomisk kartverk / Norgesglasset.

Flybilder / www.norgebilder.no 2009.

Udskiftningsforretning paa Quesøen i Eide Sogn sluttet 6te April 1878.

Brev fra fylkeskonservatoren i Aust-Agder av 6.12.1983 og 30.4.1984.

Henrik Lundh, medd. av 24.4.1984.

Ove Bach, Grimstad kommune, pers. medd. 2005 og 2009.

Ivar Johan Jansen, kvartærgeolog, pers. medd. 2005.

Emil Lund, Henrik Lundhs Venner, pers. medd. 2005.

Per Roger Lauritzen, Torfinn Evensen og Egil Hurum, Den Norske Turistforening, pers. medd. 2005.

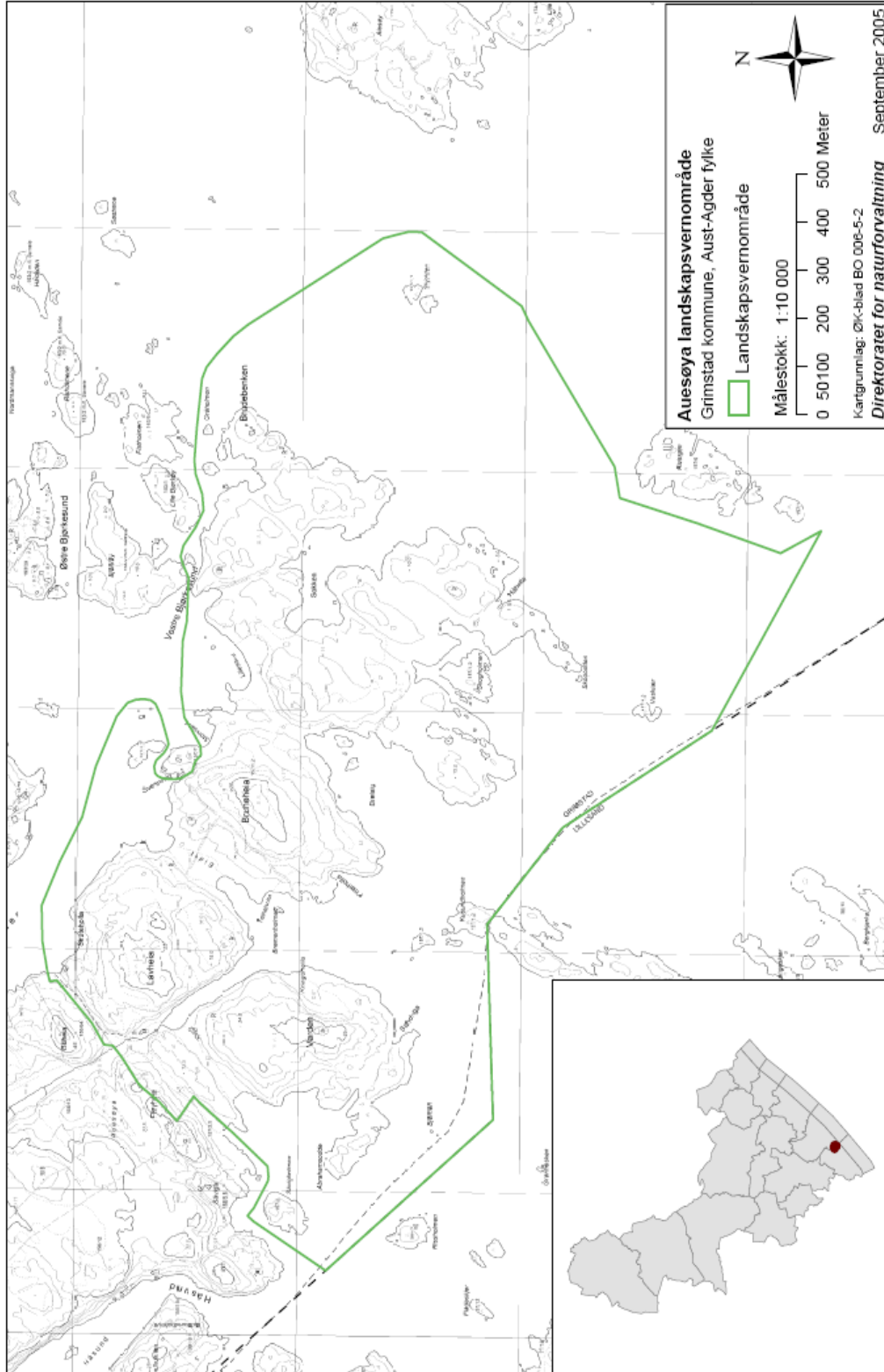
Per Arvid Åsen, Agder Naturmuseum og Botanisk hage, pers. medd. 2005.

Ellen Svalheim, botaniker, pers. medd. 2005.

Frank Allan Juhl, Aust-Agder fylkeskommune, kulturvernseksjonen, pers. medd. 2005.

Vedlegg 1

Kart over Auesøya landskapsvernområde

Vedlegg 2

Forskrift om vern for Auesøya landskapsvernområde med tilhørende plante- og dyrelivsfredning

Forskrift om vern for Auesøya landskapsvernområde med tilhørende plante- og dyrelivsfredning, Grimstad kommune, Aust-Agder. Delegering av myndighet.

Fastsatt ved Regjeringens res. av 8. november 1984. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret 13 okt 2005 nr. 1215.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1979 nr. 63 § 5, § 13 og § 14, 2. ledd, jfr. § 6 og § 21, § 22 og § 23, er en del av Auesøya i Grimstad kommune i Aust-Agder vernet som landskapsvernområde med tilhørende plante- og dyrelivsfredning ved regj.res. av 8. november 1984 under betegnelsen Auesøya landskapsvernområde.

II

Det vernede området omfatter følgende gnr./bnr.: 156/5 og 157/1, 2 og 4.

Landskapsvernområdet dekker et land- og sjøareal på ca. 1.900 daa, herav 675 daa landareal.

Grensen for landskapsvernområdet framgår av grensebeskrivelse og kart i målestokk 1:10.000, datert Direktoratet for naturforvaltning september 2005. Kartet, grensebeskrivelsen og vernebestemmelsene oppbevares i Grimstad kommune, hos fylkesmannen i Aust-Agder og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka etter nærmere anvisning fra forvaltningsmyndigheten. Knekkpunkter bør koordinatfestes.

0 Endret ved forskrift 13 okt 2005 nr. 1215.

III

Formålet med vernet er å bevare en typisk sørlandsøy med et vakkert natur- og kulturlandskap og tilhørende plante- og dyreliv.

IV

For landskapsvernområdet med plante- og dyrelivsfredning gjelder følgende bestemmelser:

1. Alle inngrep som vesentlig endrer eller innvirker på landskapets art eller karakter, herunder drenering, uttak eller utfylling av masse, framføring av luftledninger, jordkabler eller kloakkledninger, bygging av veier, oppføring av bygninger, anlegg m.v. og henleggelse av avfall er forbudt. Oversikten er ikke uttømmende.
2. All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse utover det som følger av vanlig ferdsel eller tiltak under punkt V.

Nye plantearter må ikke innføres.

3. Alle fugler og pattedyr, herunder deres boplass, hi, reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødvendig forstyrrelse.

Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder må ikke slippes innen landskapsvernområdet.

Nye dyrearter må ikke innføres.

4. Motorisert ferdsel til lands er forbudt (herunder bruk av modellfly). Forbudet gjelder også lavtflyvning under 1000 fot eller landing med luftfartøy.

V

Bestemmelsene i punkt IV er ikke til hinder for:

1. Militær operativ virksomhet og tiltak i sikrings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Rydding av vegetasjon m.m. i henhold til godkjent skjøtselsplan, eller når formålet med vernet krever det.
3. Bruk og vedlikehold av eksisterende bygninger, samt oppføring av brygge og båthus ved Dalesund.
4. Hogst av ved i samråd med forvaltningsmyndigheten, til bruk i eksisterende bygninger.
5. Bær- og soppstaking.
6. Husdyrbeite.
7. Vedlikehold av eksisterende elektrisitetsforsyningsnett og nødvendig rydding av vegetasjon langs ledningsnettet.
8. Opprettelse og vedlikehold av fyr og andre seilingsmerker.

VI

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til felling av vilt som forårsaker vesentlig skade, i samsvar med villlovens bestemmelser og forskrifter.

VII

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med verneformålet. Det kan utarbeides skjøtselsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene.

VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene når formålet med vernet krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller, når disse ikke strider mot formålet med vernet.

IX

Forvaltningen av vernebestemmelsene tillegges fylkesmannen i Aust-Agder.

X

Den myndighet Kongen har etter § 10 til å fastsette nærmere bestemmelser om områdene og deres skjøtsel, etter § 21 om merking av fredninger m.v. og etter § 22 om regulering av ferdsel, og etter § 23 om å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene, overføres til Miljøverndepartementet.

XI

Disse bestemmelsene trer i kraft straks.